

PRETPOSTAVKE ZA VISOK TEMPO NAPADA

U pripremanju opšte operativne situacije i uslova u kojima su suparničke strane — »crveni« i »plavi« — izvodile borbena dejstva na manevru »Sloboda 71«, zemljištu je dat poseban značaj. Težilo se tome da se manevar izvede na takvom zemljištu koje će po opštim karakteristikama — geološkom stvoru tla, reljefu i drugim obeležjima, biti slično pretežnom delu jugoslovenske teritorije. Trebalo je da zemljište bude: manevarsko, kraško, brdsko-planinsko, ravničasto i ispresecano vodenim tokovima. Trebalo je da bude i delimično pošumljeno, naseljeno, komunikativno; da obuhvata najmane jedan operativni i nekoliko izrazitih taktičkih pravaca koji se oslanjaju na jače orografske objekte da bi se mogla uspešno izvoditi i odbrambena i napada dejstva. Uslov je bio i taj da se na zemljištu mogu uspešno upotrebiti svi rodovi vojske i da mogu doći do potpunog izražaja sve komponente i svi elementi ONO, da se na njemu mogu izvoditi raznovrsni oblici borbenih dejstava približno kao što bi se izvodili i u pravoj ratnoj situaciji. Pri tome se vodilo računa da se na odabranoj manevarskoj prostoriji mogu izvesti i složenije borbene radnje, kao što su: forsiranje reke, upotreba jačeg vazdušnog desanta i borba protiv njega, upotreba ubojnih sredstava — ubojno gađanje i sl. dejstva.

Prostorija određena za izvođenje manevra u celosti je zadovoljila postavljene zahteve. Zemljište je bilo posebno povoljno za branioca kome je omogućeno organizovanje žilave odbrane svih pravaca prohodnih za tenkovske i motomehanizovane jedinice, s osloncima na jake topografske objekte i vodene prepreke. Jake orografske celine, koje su se protezale poprečno ili paralelno s taktičkim pravcima, omogućile su braniocu postrojavanje borbenih poredaka na bokovima napadačevih oklopnih kolona i izvođenje bočnih napada manjih ili većih razmera. Istina duboka rečna korita Korane i Mrežnice, usmerena pravcem sever-jug, koliko su doprinosila čvrstini odbrane, toliko su je, u izvesnim trenucima, i otežavala jer su onemogućavala manevar snagama po frontu s jednog taktičkog pravca

na drugi. Ali je zato branilac imao veoma dobre mogućnosti za primenu masovnog zaprečavanja prohodnih pravaca na celoj dubini odbrane.

Manevarska prostorija pružala je, osim ostalog, i povoljne uslove za razvoj i dejstvo i svih ostalih komponenti opštenarodne odbrane. Naročito povoljni uslovi postojali su za raznovrsno dejstvo partizanskih, teritorijalnih jedinica i ostalih struktura ONO.

Nasuprot tome, manevarska prostorija nije pružala napadaču povoljne uslove za razvoj većih oklopnih i moto-mehanizovanih snaga i za ostvarivanje visokog tempa napada. Da bi se to ipak postiglo moralo se voditi strogo računa o pravilnom izboru oblika manevra i pripremanju odgovarajuće podrške artiljerije i avijacije, naročito na centralnim pravcima manevarske prostorije gde su se i mogle upotrebiti glavne oklopno-mehanizovane snage napadača. Zemljište je, međutim, nudilo »plavima« — napadaču — povoljne uslove (postojanje prostranih polja) za desantiranje čak i jačih vazdušno desantnih snaga, s tim što je pri tome trebalo računati da i branilac ima veoma povoljne uslove za organizovanje protivdesantne odbrane i za izvođenje brzih intervencija oklopnim i mehanizovanim snagama sa bočnih dominantnih visova i iz naseljenih mesta protiv desantiranih snaga.

Stoji, međutim, činjenica da su se javile i izvesne teškoće, koje su na nekim pravcima (na nekima više a na drugima manje) imale uticaja da se zamisli o dejstvima nisu mogle u potpunosti ostvariti u praksi, bar ne onako kako je to bilo postavljeno u odlukama i planovima komandanta. Na to su uticali ovi činioци:

— izričit zahtev da se koliko je više moguće izbegnu štete uticao je na to da se prilikom prodiranja oklopnih snaga nisu smele koristiti asfaltne saobraćajnice. Bilo je dozvoljeno samo poprečno prelaženje tih komunikacija i samo na onim mestima gde to nije bilo moguće izbeći;

— nije se moglo (ni smelo, opet zbog izbegavanja štete) sprovesti onakvo organizovanje odbrane i izvođenje borbenih dejstava u većim gradovima i naseljima kakvo bi se, inače, izvelo u pravom ratu, pa se i u tom pogledu nisu mogla ni steći potpunija iskustva;

— sistem zaprečavanja rušenja i diverzija koji bi se masovno primenjivali u gradovima, naseljima i na svim komunikacijama, takođe iz opravdanih razloga, nije bio razvijen. Nisu se smeli ni onesposobliavati teritorijalni sistem veza i druge instalacije, što bi se inače činilo u ratu, pa se i u tom pogledu nisu mogle dočarati raznovrsne aktivnosti svih struktura ONO.

Sve te opšte i posebne specifičnosti kojima se odlikovala prostorija na kojoj je izveden manevar »Sloboda 71« su za »plave« kao

napadača, odnosno »agresora«, bile od posebnog značaja i u pogledu pravilne upotrebe snaga i u pogledu preduzimanja svih ostalih mera kako bi »plavi« mogao odigrati ulogu koja mu je bila namenjena.

KAKO SE PRILAGODITI ULOZI »PLAVIH«

Za komandu 6. operativne oklopne grupe (6. OOG) javio se najpre veoma složen zadatak: kako pripremiti vojnički i starešinski sastav, naročito mlađi kadar, da se doista saživi sa ulogom »agresora« da bi dejstva svakog pojedinca, svake osnovne jedinice, i 6. OOG kao celine, mogla biti što je moguće približnija operativnoj veštini i taktici kojima bi se poslužio i eventualni agresor. Bili smo svesni da će od uspešnog dejstva 6. OOG (u skladu sa opštim planom rukovodstva manevra) zavisiti uspeh dejstva i branioca — »crvenih« — koji je izvodio borbena dejstva po načelima koncepcije ONO uz rasprostranjena dejstva partizanskih, teritorijalnih, omladinskih i drugih snaga opštenarodne odbrane, čije je podrške bio lišen (što je bilo i prirodno) napadač.

Za uspešnu pripremu i pravilnu orijentaciju starešina i vojničkog sastava 6. OOG za izgradnju uloge »plavih« napisano je Uputstvo u kome je razrađen vojno-politički značaj manevra, uloga »plavih« (6. OOG), njihovi ciljevi i zadaci, postupci u različitim borbеним situacijama, mere borbenog obezbeđenja, prilagođene, osim ostalog, i za zaštitu od dejstava partizanskih i teritorijalnih jedinica; odnos prema narodu (pošto su igrali ulogu »agresora«) mere za zaštitu sopstvene pozadine i aktivna dejstva u pozadini protivnika. Uputstvo je proučeno sa celokupnim sastavom 6. OOG. Preduzeto je i mnoštvo drugih mera, političkih i vojno-stručnih, koje su bile usklađene sa ulogom i zadacima »plavih« na manevru. Oriјentacija koja je data u Uputstvu o kome je reč i neprekidna kontrola i pomoć došli su do punog izraza u obuci izvedenoj u pripremnom periodu. Težište je dato na osposobljavanju celokupnog sastava i rukovanju i upotrebi borbene tehnike u teškim zemljišnim i drugim uslovima na »tuđoj« teritoriji na kojoj je sve bilo »protiv nas« i dejstvovalo protiv nas. Znali smo da će na nas pucati iza svakog grma, iz svake kuće, da će nam biti intenzivno ometan sistem veza, da se kao pripadnici »agresivnih« snaga nećemo moći kretati pojedinačno, čak ni u manjim grupama, naročito noću i sl. Pripremali smo se za borbu u takvim uslovima. Mnogo nam je pri tome pomoglo to što smo dobro poznavali vojnu doktrinu i taktiku dejstva koju je primenjivao branilac.

Posebna grupa koja je obrazovana u komandi 6. OOG planirala je specijalna dejstva i protivdejstva protiv snaga »crvenih« u našoj pozadini. Ta grupa je sastavila precizan plan svih potrebnih mera borbenog obezbeđenja i izvođenja borbenih akcija. Iskustva koja smo u svemu tome postigli mogu korisno poslužiti i za buduće združene operativno-taktičke vežbe, za koje treba obezbediti sve potrebne pretpostavke da bi dejstvo i sadejstvo svih komponenti ONO bilo uspešno.

SIGURNOST BOKOVA I OSTVARIVANJE VISOKOG TEMPA NAPADA

Šesta OOG je bila pretežno oklopno-mehanizovanog sastava. Raspolagala je sa dosta snažnom artiljerijom i podrškom u borbenoj avijaciji. Imala je dovoljno jaku transportnu avijaciju i veći broj helikoptera. Operativni borbeni zadatak koji je Grupa dobila od komandanta 6. armije (rukovodstvo manevra) bio je dosta složen. Trebalo je da izvede napadnu operaciju u sklopu 6. A na težištu njenog dejstva, da probije odbranu »crvenih« na pravcu Karlovac — Slunj — Rakovica — Bihać, razbije njegove snage i nabaci ih na V. i M. Kapelu, Plješivicu i Petrovu goru i stvori uslove 6. A za razbijanje »crvenih« u međurečju Une i Kupe. Sastav 6. OOG i njena materijalno-tehnička opremljenost su potpuno odgovarali dobivenom zadatku. To je omogućilo da se napadna operacija i bojevi izvode na najsavremeniji način, s vrhunskom odlučnošću, ispoljavanjem jake udarne i vatrene moći i visokog tempa nastupanja.

Naš starešinski kadar i jedinice su se kroz redovno školovanje i usavršavanje, kao i intenzivnom obukom u pripremnom periodu manevra, potpuno osposobili za planiranje i izvođenje ofanzivnih dejstava takvih razmera. U celokupnoj pripremi prilično vremena smo posvetili izučavanju problema postizanja što većeg tempa napada, s obzirom na to što nam zemljište u tom pogledu nije bilo naklonjeno. Velika pažnja posvećena je i sistemu obezbeđenja bokova i sopstvene pozadine u celom toku izvođenja borbenih dejstava.

Uočavajući da će branilac primenjivati česte protivnapade u bokove naših oklopno-mehanizovanih kolona, oslanjajući se pri tome na obronke bočnih planinskih masiva, komandant 6. OOG je odlučio da svoje združene pešadijske, odnosno motopešadijske jedinice rasporedi u borbenom poretku za napad na krilima (28. pp na desnom a 19. mpbr na levom krilu). Takav raspored je omogućio ravnomernu pokretljivost svih snaga u borbenom poretku, oklopnih na težištu napada i motopešadijskih i pešadijskih sastava na teže prohodnom zemljištu. Raspoređivanje pešadijskih snaga na krilima omogućilo je

lakšu kontrolu i držanje stalnog dodira sa snagama »crvenih« na bokovima i uspješnije pariranje njegovim vrlo čestim protivnapadima. To je posebno dobro izvela 19. mpbr na pravcu Vojnić — Miholjsko, koja je, iako je ostvarila najmanji tempo napada, uspješno izdržala sve protivnapade braniočevih snaga i uspješno obezbedila levi bok 25. okbr. Sličnu ulogu odigrao je 28. pp na desnom krilu, obezbeđujući dejstvo na 12. okbr koja je dejstvovala u sastavu 13. taktičke grupe. Osim toga, angažovanjem 28. pp i 19. mpbr na pomoćnim pravcima na krilima, zadacima zaštite bokova, stvorena je mogućnost da se iz tih jedinica izvuku, kad god to zatreba, pojedini pešadijski bataljoni za upotrebu na pravcu glavnog udara u svojstvu helikopterskih desanata, a delimično i za zaštitu objekata na zauzetoj teritoriji u zoni dejstva 6. OOG.

Komanda 6. OOG se prilikom procene situacije posebno zabavila pitanjem: kako obezbediti preko potrebnu udarnu moć i tempo napada, s obzirom na veliku dubinu zadatka i nepovoljno zemljište; zatim, kako savladati čvrstu pt-odbranu »crvenih« u pojedinim rejonima i tesnacima, naročito na pravcu glavnog udara. Od samog početka procene situacije i sagledavanja realnih mogućnosti dejstva oklopno-mehanizovanih snaga došlo se do zaključka da se tempo napada koji se želi ostvariti neće moći postići samo prodiranjem snaga određenim pravcima, već se njihovo nastupanje mora ubrzati što intenzivnijim pothranjivanjem vertikalnim manevrima, tj. upotrebom helikopterskih desanata.

Na temelju takvog zaključka komandant 6. OOG je odlučio da se raspoložive snage, koje se mogu izdvojiti za desantiranje u svojstvu HD, i svi raspoloživi helikopterski transportni kapaciteti upotrebe na pravcu glavnog udara s ciljem zauzimanja glavnih objekata u sistemu odbrane »crvenih«, naročito pt-oslonaca i odbrambenih čvorova. Po prvobitnom planu komande 6. OOG bilo je predviđeno da se snage desantiraju u rejone u blizini s. Bosanci, Trošmarije, Generalskog Stola, Tounja, Raletine, (Primišljanski Tržić), Primišlja, južno od Krnjaka, Rajić-brda, Cetingrada, Slunja, i da se spusti jači vazdušni desant u rejonu Rakovica, Drežnika i Lipovače. Naknadno je usledio zahtev od komande 13. TG da se desantira još jedna pešadijska četa u rejonu sela Ponikve, a od levog suseda da se desantiraju snage u jačini pešadijskog bataljona u rejonu Velike Kladaše. Odlukom komandanta 6. OOG naknadno je planirano spuštanje HD, jačine pb, u rejon s. Perjasica i u rejonu Cvijanović brda. Svi desanti su ostvareni osim onih koji su bili predviđeni u rejonima: Ponikve, Generalskog Stola, Trošmarije, Rajić brda i Cetingrada. Ukupno je spušteno devet helikopterskih i jedan jači kombinovani padobranski

i helikopterski vazdušni desant. Za dva i po dana borbe desantirane su u pojedinim rejonima: tri pč, šest pb i jedna kombinovana padobranska brigada u ukupnoj jačini 4.860 ljudi. Od toga broja samo na pravcu glavnog udara: Perjasica — Primišlje — Drežnik desantirano je 3.390 ljudi.

Da bi se ubrzalo dejstvo 21. mbr i razbila braniočeva pt-odbrana na prvom položaju, desantiran je jedan pb u rejonu s. Perjasica i Rastovac na dubini oko 8 km od prednjeg kraja. Priprema i podrška ovog HD izvršena je sa 24 a/p i vatrom dalekometne artiljerije. Veoma značajni rejoni kojima je 21. mbr trebalo da ovlada što pre bili su: Primišljanski Tržić sa Raletinom (423) i, nešto dublje, rejon Primišlje koji je predstavljao vrlo ozbiljnu prepreku za dalji prodor 21. okbr. Stoga je odlučeno da se sredinom prvog dana napada u tim rejonima desantiraju snage jačine dva pb sa zadatkom da potpuno razbiju snage u pt-odbrani branioca po dubini i stvore što povoljnije uslove za dalje dejstvo 21. mbr u drugom danu borbenih dejstava. Od posebnog značaja za dalje dejstvo 21. mbr na pravcu glavnog udara 6. OOG predstavljala je zaštita njenog levog boka od mogućeg protivnapada iz rejona Slunja. U tom cilju desantiran je u rejonu Slunja HD, jačine jednog pešadijskog bataljona, sa ciljem da ga zauzme i da na taj način obezbedi levi bok brigade i olakša joj brz prodor u pravcu Rakovice da bi se mogla, sredinom drugog dana operacije, spojiti sa 60. kombinovanom VD brigadom desantiranom u rejonu: Rakovica, Drežnik, Lipovača.

Ubacivanjem IG i grupa za specijalna dejstva u pozadinu »crvenih«, kao i prevoženjem snaga za intervencije i borbu protiv snaga teritorijalne odbrane u pozadini 6. OOG, za tri dana borbenih dejstava prevezeno je helikopterima preko 7.000 vojnika i starešina. Iskustva koja su pri tome stečena mnogobrojna su i u svakom pogledu dragocena. Ona zahtevaju posebnu i svestranu obradu.

Intenzivnom upotrebom helikopterskih desanata kojima su sistematski slamani jaki objekti u odbrambenom sistemu »crvenih«, zatim uspešnom podrškom oklopnih snaga, dejstvom avijacije i artiljerije, snage 6. OOG uspele su da ostvare maksimalno mogućan dnevni tempo napada na pojedinim pravcima iako je odbrana »crvenih« bila veoma žilava, koristeći se u odbrani, osim ostalog, i masovnim zaprečavanjem na čitavoj dubini odbrane.

Prema podacima kojima raspolažemo jedinice snaga 6. OOG su na pojedinim pravcima dejstva postigle ovaj dnevni tempo napada:

— na pravcu: s. Dragatuš — Tounj, dugom 30 km, na kome je dejstvovala 13. TG, ostvaren je dnevni tempo prodiranja od 15 km;

— na pravcu: s. Sića — Rakovica, dugom 60 km, na kome je napadala 21. mbr, brzina napredovanja je iznosila 30 km na dan;

— na pravcu napada 25 okbr Barilović — Cvijanović brdo, dugom 28 km, dnevni tempo napada iznosio je 14 km;

— pravac: Tušilović — Kupljensko, dug 16 km, na kome je dejstvovala 19. mpbr savlađivan je dnevnim tempom od 8 kilometara.

Na pojedinim pravcima, za koje se smatralo da su krajnje nepovoljni za upotrebu oklopnih jedinica, one su ostvarivale veoma brze i duboke prodore, posebno tamo gde branilac nije branio svoje prepreke. To govori o još jednom iskustvu, dragocenom za branioca, da nije dovoljno manje važne pravce i međuprostore samo zaprečiti minsko-eksplozivnim sredstvima već ih treba braniti i vatrom.

Intenzitet i veština prilikom upotrebe helikopterskih desanata dali su, očito, nove kvalitete oblicima oružane borbe u našim uslovima. Kombinovanje oblika borbenih dejstava i njihovo usklađivanje po mestu i vremenu, s dobro usklađenim sadejstvom rodova, elemenata unutar borbenih poredaka jedinica i između jedinica, a naročito sa jedinicama za podršku, artiljerijom, a posebno avijacijom, omogućili su izvođenje uspešnih manevara, snažnih udara i ostvarivanje visokog tempa napada. Ali da bi se to postiglo morala su se temeljno i dobro planirati borbena dejstva i za rešavanje početne borbene situacije i kasnije na čitavoj dubini izvršavanja borbenog zadatka. Pri tome je bilo veoma značajno svestrano sagledavanje dopunskih mera koje treba preduzeti za rešavanje novoiskrslih i nepredviđenih situacija, kao i dopuštanje pune samoinicijative komandama, u skladu sa opštim ciljem koji je trebalo postići operacijom, odnosno bojem.

Za komandu 6. OOG nije bilo samo aktuelno pitanje kako zaštititi bokove od aktivnosti snaga »crvenih« sa obronaka Kapele i Petrove gore, nego i to: kako i kojim snagama preduzimati protivdejstva protiv snaga koje će dejstvovati u bokove i u pozadinu kolona na pravcu glavnog udara sa Polojskih položaja, jugozapadno od Perjasice; kako se suprotstaviti (i sprečiti) eventualnoj intervenciji »crvenih« sa Veljunskih položaja preko r. Korane na pravcu: Veljun — s. Klinac — Primišlje. Komanda 6. OOG preduzela je više mera: prelaz preko r. Korane, zapadno od Veljuna, bombardovan je sa 24 a/p LBA koji su bili u nadležnosti komandanta 6. OOG. Za brzu intervenciju protiv snaga »crvenih« pripremljen je jedan pb u svojstvu HD. Taj bataljon je, s nešto zakašnjenja, drugog dana operacije i desantiran u rejon Cvijanovića brdo radi sadejstva 25. okbr radi sprečavanja »crvenih« da izvedu jači napad na bok 25. okbr.

Rešavanjem mnogih složenih problema prilikom izvođenja borbenih dejstava u sklopu manevra »Sloboda 71« stečena su mnogobrojna iskustva iz kojih se mogu izvući ova:

— da su izbor zemljišta, pravilno postavljanje i usklađivanje zamisli o izvođenju borbenih dejstava svih komponenti i struktura ONO, na osnovi opštih ciljeva manevra, veoma značajni za uspešan ishod vežbi takvog kapaciteta. U tom pogledu nam je manevar »Sloboda 71« dao iskustva od neprocenjive vrednosti za buduću obuku;

— ostvarivanje realne demonstracije ili tempa napada, i opšteg zamaha operacije i bojeva, kakvu bi nastojao da ostvari i eventualni agresor, pomogli su da se realno odmeri snaga i efikasnost svih komponenti ONO i da se mogu proveriti njihove opšte vrednosti i borbene sposobnosti;

— vertikalni manevar, desantiranje snaga putem helikoptera, predstavlja veoma efikasan oblik borbenog dejstva, koji može umnogome doprineti povećanju tempa nastupanja u napadu radi slamanja glavnih oslonaca odbrane protivnika, kao i za brze intervencije na ugroženim pravcima pri izvođenju odbrambenih dejstava;

— iskustva sa manevra potvrđuju da treba menjati gledanja na oblike borbenih poredaka i na do sada važeće iskustvene norme (širina — dubina borbenih poredaka), kako u napadu tako i u odbrani, a posebno u odbrani, kao i u pogledu uloge i načina upotrebe rezervi;

— kao »plavi« osetili smo da je borba protiv partizanskih i teritorijalnih jedinica i drugih struktura u sopstvenoj pozadini veoma teška. Stalno očekivanje i neizvesnost o tome sa kog pravca i u koje vreme je mogao uslediti napad partizana i teritorijalaca bili su neprekidno prisutni. Izvesne uspehe koje smo postigli u sprečavanju dejstava snaga »crvenih« u našoj pozadini bili su više rezultat toga što je naš kadar dobro poznao taktiku dejstva snaga »crvenih« i zemljište na kome su izvođena dejstva nego bilo kakva druga preimućstva koja smo u pojedinim situacijama mogli ostvariti.

Pukovnik
Milan KLOBAS